

MÜLKİYELİLER BİRLİĞİ
İZMİR ŞUBESİ

YAŞAM ALANLARINDA İNSAN VE HAYVAN BİRLİKTELİĞİ ÇALIŞTAYI

İzmir, 11-12 Haziran 2022

GİRİŞ

Yaşadığımız coğrafyada insan-hayvan ilişkilerinde sorunlar olduğu bilinmektedir. Kentlerdeki diğer canlıları göz ardı eden rant odaklı değişim; kentleri tanımsız hale getirmekte, insanların yaşamını pek çok açıdan olumsuz olarak etkilemekte ve farklı kentsel mekanlarda yaşamlarını sürdürmeye çalışan canlıları zorlamaktadır.

Kırsal alanlarda da insan eliyle yapılan müdahalelerin yol açtığı çevre sorunları, birçok canlı türünün yok olmasına neden olmaktadır.

Bu çerçevede yapılacak tüm çalışmalar ve planlamalarda bu hususlara dikkat edilerek, hayvanların da yaşam hakkının korunması ve geliştirilmesi gerektiği inancından hareketle; İzmir Barosu Hayvan Hakları Komisyonu ile Mülkiyeliler Birliği İzmir Şubesi Hayvan Hakları Grubu tarafından ortaklaşa hazırlanan “**Yaşam Alanlarında İnsan ve Hayvan Birlikteliği Çalıştayı**” İzmir Barosu ev sahipliğinde 11-12 Haziran 2022 tarihlerinde yapıldı.

Hiçbir canlının bir başkasının menfaati uğruna eziyet görmediği bir dünyada, hep birlikte yaşamının da mümkün olduğuna dikkat çekmek amacıyla düzenlenen Çalıştayı ilk gününde, “Kentsel ve Kırsal Alanlarda Hayvan Hakları”, “Hayvanlar İçin Güvenli Kentler” ve “Kentsel ve Kırsal Alanlarda Kamu Kurumlarının Hayvan Hakları Konusundaki Sorumlulukları” konulu üç oturum yapıldı.

Çalıştayı ikinci gününde ise “Birlikte Yaşam ve Toplumsal Farkındalık”, “Kent Yaşamında Hayvan Hakları”, “Kent Planlanmasında Hayvanların Yeri”, “Kamu-STK İşbirliği ve Yöntemleri” ve “Doğal Hayatın Korunması ve Geliştirilmesi” konulu atölye çalışmaları yapıldı.

Atölye çalışmalarına birçok STK ve meslek odalarından üyeler ile sahada aktif çalışan hayvan hakları aktivistleri ve kamu kurum temsilcileri de katıldı. Katılımcıların öne sürdüğü görüş ve düşünceler doğrultusunda, yaşam alanlarında hayvan ve insan birlikteliğinin sağlıklı ve adil bir şekilde sürmesi için çözüm önerileri dikkate alınarak hazırlanan sonuç raporu yazımız ekinde sunulmuştur. Saygılarımızla. 07.09.2022

YAŞAM ALANLARINDA İNSAN VE HAYVAN BİRLİKTELİĞİ ÇALIŞTAYI SONUÇ RAPORU

1. Hayvanların yaşam hakkının da varlığı kabul edilerek; hayvanların insan menfaati ve ihtiyaçları için var olduğuna dair toplumda yer alan genel düşüncenin değiştirilmesi için farkındalık çalışmaları yapılmalıdır.
2. Belediyeler başta olmak üzere ilgili tüm kamu kurumları; sokakta yaşayan hayvanlar için kısırlaştırma, tedavi ve rehabilite etme gibi kanundan doğan sorumluluklarını derhal yerine getirmelidir. Kurumların yetersizliği ve denetimsizliğinden hayvanlar değil, kanunda yazdığı şekilde yine kurumlar sorumlu tutulmalıdır.
3. 5199 sayılı Kanunda düzenlenen eğitim hükümleri; uygulamada derhal işler hale getirilerek, yaşam alanlarında insan-hayvan birlikteliğinin doğru anlaşılması için eğitim programları hazırlanmalı, küçük yaştan itibaren bu eğitimler ile toplumun bilinçlenmesi sağlanmalıdır. Okullardan başlamak üzere, kamu kurumlarında, işletmelerde, dernek, meslek odaları vb. örgütlü kurumlarda bu eğitimler bir plan dahilinde verilmelidir. Site/apartman toplantılarında site içindeki hayvanların beslenmesi hususunda farkındalık eğitimleri verilmelidir. Klasik eğitimler dışında tiyatral yöntemlerle; hayvanların beden dili, yardıma muhtaç hayvanlar için ne yapılmalı vb. konulu eğitimlere önem verilmelidir.
4. Hayvanlar ile ilgili tanık olunan tüm ihlaller için yerel yönetimlerce 7 gün 24 saat ulaşılacak bilgi danışma hattı kurularak ihlaller karşısında yaşanan iletişimsizliğin önüne geçilmeli, toplum bu danışma hatları aracılığıyla bilgilendirilmelidir.
5. 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu yeniden düzenlenerek Kanunun amacına uygun maddeler getirilmeli, mevzuat amacı ve uygulama arasındaki çatışma giderilmelidir. Bu kapsamda;
 - Üçüncü maddede yer alan “Tanımlar” başlığındaki belirsizlik giderilerek türler arası eşitsizliğe sebep olan tüm hayvan tanımlamaları kaldırılmalı; kentte insanla birlikte yaşayan kuş türlerini, eklem bacaklıları, fareleri de kapsayacak şekilde genel bir hayvan ve hayvan hakkı tanımı düzenlenmelidir.
 - Hayvan Koruma Kanunu isimli bir kanunda yer almaması gereken kesim hayvanı, deney hayvanı tanımı kaldırılmalıdır.
 - Kanuna hayvanların beslenme ve barınma haklarına da sahip olduğu eklenmelidir.

- “Hayvan sahiplenilmesi ve bakımı” isimli beşinci maddeden “sahiplendirme” kavramı çıkarılarak hayvan-insan arasındaki mülkiyet anlayışına son verilmelidir. Bu maddeye, bakımevlerindeki hayvanlara yuva olmak isteyenlere eğitim verilmesi ve bu kişiler ile ön görüşme-anket şartı eklenmelidir. Bu kişilerin belli sürelerle denetlenerek, hayvanın hem fiziki hem manevi bütünlüğünün korunması yükümlülüğü Kanuna eklenmelidir.
- Günümüzde “tehlike arz eden hayvan” şeklinde nitelendirilen güçlü hayvanların yuvalandırılması prosedürü yeniden düzenlenerek bu nitelendirmeye hapis altında tutulan hayvanlar yuva olacak ailelere özel eğitim şartı getirilerek yuvalandırılmalıdır.
- Altıncı madde dördüncü fıkrada düzenlenen “*Öncelikle alındıkları ortama bırakılır.*” ifadesi yeniden düzenlenerek “*Öncelikle yuvalandırılması denenmeli, yuvalandırma yapılmadığı takdirde alındığı yere bırakılmalı.*” şekline getirilmelidir.
- Hayvanların mal olmadıkları gerçeğinden hareketle, onuncu madde tümüyle Kanundan çıkarılmalı, maddenin mevcut halinde yer alan hayvan üretim ve ticareti suç olarak tanımlanarak tamamen yasaklanmalı, bu kapsamda petshoplarda hayvan satışı tamamen yasaklanmalı üretim çiftliklerinin faaliyeti durdurulmalıdır.
- On birinci maddede düzenlenen “folklorik amaçla geleneksel dövüşler” ibaresi kaldırılarak hayvan dövüştürmek tamamen yasaklanmalıdır.
- On ikinci maddede yer alan hayvan kesilmesi hükmünün Hayvanları Koruma Kanununda yeri yoktur, kaldırılmalıdır.
- On dördüncü maddede düzenlenen yasaklar güncellenerek yeni yasaklar eklenmelidir. Bu kapsamda ev hayvanı satışı yasaklanmalı, maddenin 1. bendinde yer alan tehlike arz eden hayvanlar düzenlemesi kaldırılmalı, havai fişek kullanımı tamamen yasaklanmalıdır.
- Hayvanların yaşam alanlarından sadece tedavi, kısırlaştırma, aşı amacıyla belediyenin personeli ve yerel hayvan koruma görevlileri tarafından alınabileceklerinin hükme bağlanması sağlanmalıdır.
- On beşinci maddede yer alan il hayvan koruma kurulu toplantılarına sahada aktif olan bireysel gönüllüler/yerel hayvan koruma gönüllülerinden de 2 kişi katılmalıdır. Toplantılar ayda bir yapılmalıdır. Alınan kararlar valiliğin ve belediyenin sitesinde düzenli ve kamuoyuna açık şekilde resmi olarak yayımlanmalıdır.
- On yedinci maddede düzenlenen kanun hükümlerine uyulup uyulmadığına ilişkin denetim mekanizması güçlendirilmeli, bu maddenin uygulamadaki yetersizliği sonucu oluşan ihlallere derhal son verilmelidir.
- Yirminci maddede düzenlenen eğitici yayınların saati arttırılmalı ve yayınları gerçekleştirilmeyen kurumların RTÜK tarafından denetimi sağlanmalıdır.

- Yirmi birinci maddede yer alan trafik kazası sonrasında doğacak olan tedavi masrafları trafik sigortaları tarafından karşılanmalı ve hükme Sigorta Kanununa atıf yapılan bir ifade eklenmelidir.
 - Yirmi ikinci maddede düzenlenen “hayvanat bahçeleri” hükmü kaldırılarak, buralarda halen var olan hayvanların rehabilitasyonu sağlanmalı, bu bahçelerin yenilerinin kurulması yasaklanmalıdır. Hayvanların esareti eğlence konusu değildir.
 - Yirmi dördüncü maddede yer alan “koruma altına alma” ifadesine netlik kazandırılarak el konulan hayvanların bakımevlerine hapsedilmelerine engel olunmalıdır. Bu maddeye, yuvalandırma konusunda yerel hayvan koruma görevlileri ile yardımlaşma hükmü eklenmelidir.
 - Kanunda yer alan para cezaları caydırıcı olacak şekilde artırılmalıdır.
 - Hapis cezaları da artırılarak alt sınırının 3 yıl ve üzerine çıkarılması sağlanmalıdır.
 - Madde 28/A’da düzenlenen “ikili şikayet mekanizması” ve “sahipli-sahipsiz hayvan” ayrımı kaldırılarak, her hayvana karşı işlenen suçlarla ilgili olarak doğrudan Cumhuriyet savcılıklarına başvuru imkanı getirilmelidir. Hayvan karakolları ve hayvan soruşturma büroları oluşturulmalıdır.
 - Ek maddede her il ve ilçeye insan nüfusundan ziyade hayvan popülasyonuna göre bakımevi kurulması şartı getirilmelidir. Bu maddede yer alan “öncelikle alındıkları yere bırakılmalı” ifadesindeki öncelik ibaresi kaldırılarak doğrudan alındığı yere bırakılması zorunlu kılınmalıdır.
 - İkinci ek maddede yer alan yunus parklarının kapatılması için, 10 yıl beklenmemeli, en kısa sürede kapatılmaları sağlanmalıdır.
 - Geçici madde 3’te yer alan “yasaklı ırk” kavramı tamamen kaldırılmalıdır. Yasaklanması gereken hayvanlar değil, bu hayvanlara uygulanan kötü muameledir.
 - Geçici madde 4’te düzenlenen süreler kısaltılarak 2024 yılına kalmadan en kısa sürede bakımevleri açılması sağlanmalıdır.
 - Yönetmelikte gönüllülerin bakımevlerine mesai saatleri içerisinde ziyaret yapılabileceği gibi gönüllüler ile işbirliğine ilişkin daha açıklayıcı ve net hükümler eklenmelidir.
6. 14.07.2021 tarihinde 5199 sayılı Kanunda değişiklik yapılmış olmasına rağmen bu değişiklikleri kapsayan yönetmelik hazırlanamamıştır. Yaşanan hak ihlallerine yönelik başvuru prosedürü belirsiz olup birçok başvuru da bu nedenle sonuçsuz kalmaktadır. Bu nedenle, yönetmeliğin bir an önce çıkarılması için kamuoyu baskısı oluşturulmalı, gerekli idari ve hukuki yollara başvurulmalıdır.
7. Geçici hayvan bakım evlerinin birçoğu kanunda ve yürürlükteki Yönetmelikte aranan şartları taşımamakta olup bakımevlerinin şartları Kanuna ve Yönetmeliğe uygun hale getirilmelidir.
8. Geçici hayvan bakımevlerinde yeterli ve nitelikli personel olmaması nedeni ile rehabilitasyon işlemleri yeterince yapılmadığı gibi; hayvanlar hijyenik olmayan

koşullarda yaşamaya mahkum edilmektedir. Bu nedenle, bakımevinin kapasitesine göre yeterli sayıda veteriner hekim ve nitelikli personel istihdamı sağlanmalıdır.

9. Hafta tatili ile ulusal bayram ve genel tatil günlerinde bakımevlerinde nöbetçi veteriner hekim ve personeli bulunmalıdır.
10. Hayvan ambulansı her saatte ve tarihte göreve hazır bulunmalıdır.
11. Geçici hayvan bakımevlerinin işleyişinin Kanuna uygun bir şekilde yürütülmesi için belediyelerin; yerel hayvan koruma görevlileri, STK'lar ve gönüllüler ile işbirliği içinde olması sağlanmalıdır.
12. Rutin yapılan bakımevi denetimlerinin dışında, il hayvanları koruma kurullarınca oluşturulacak ve içinde baro ve STK temsilcilerinin bulunduğu ekiplerce de habersiz ve bildirimsiz denetim yapılması sağlanmalıdır.
13. Valilik ve belediyelerce yurttaşlar için hayvan hakları eğitimleri düzenlemeli ve eğitimlerde Baro ve STK temsilcileri de kolaylaştırıcı olarak yer almalıdır.
14. Hayvan Hakları konusunda, STKlar ile valilikler ve belediyeler arasında işbirliği sağlanmalı ve birlikte çalışma kültürü geliştirilmelidir.
15. Kentler sadece insanların yaşam alanı değildir. Bu bilinçle hareket edilerek; kent planlamasının hayvanlar da düşünülerek ekolojik ve bütüncül bir yaklaşımla yapılması gerekmektedir.
16. Kentlerde, yeşil alanlar artırılmalı, var olanlar korunmalı; açık alanlardaki ağaçlara kuşlar ve arılar için arı tuğlaları, kuş evleri konulmalıdır.
17. Kentlerde, kuş göç yollarını engelleyici faktörler ortadan kaldırılmalı, yapılan planlarda bunlara dikkat edilmelidir.
18. Kentsel tasarım rehberleri yapılırken kentte yaşayan hayvanlar da dikkate alınmalıdır.
19. Kuşların ve birçok kanatlı canlıların; yüksek yapıların dış cephe giydirmelerinde yansıtıcı cam kullanılması ya da yansıtıcı şekilde ışıklandırma yapılması nedeniyle, camlara çarparak öldüğü gerçeği göz önüne alınarak bina dış cephe giydirmelerinde yansıtıcı cam ve yansıtıcı ışıklandırma kullanımı durdurulmalı, var olanlar değiştirilmelidir.
20. Dere ıslah projeleri, ekolojik koridorlar oluşturacak şekilde tasarlanmalı; hayvanlar için geçiş ve beslenme alanları oluşturulmalıdır.
21. Kentte yuvalandırılmış hayvanların gezebileceği ve sosyalleşebileceği özel alanlar oluşturulmalıdır.
22. Kent mobilyaları yerleştirilirken hayvanlar düşünülmalıdır.

23. Kentin birçok noktasına, su ve mama kapları yerleştirilmeli ve rutin olarak bu kapların temizliği sağlanmalıdır.
24. Kentsel dönüşüm planlanırken, hayvanlar da düşünülerek hareket edilmelidir.
25. Kentlerin hayvanların da yaşam alanı olduğu göz önüne alınarak; İmar mevzuatında, hayvanların yaşam alanlarının korunması, popülasyona göre yeni yaşam alanları oluşturulması yönünde değişiklik yapılması sağlanmalıdır.
26. Ormanların insan tarafından kullanım şekilleri değiştirilmeli, bu kapsamda, habitatlara motorlu araçlarla giriş yasaklanmalı, “mutlak koruma” alanına insan erişimin engellenmesi için gerekli önlemlerin alınması ve denetimlerin sıklaştırılması sağlanmalıdır. “Yaban Hayatı Koruma Sahalarının” acilen kurulması gerekmektedir.
27. Suların tahliyesi için altyapı çalışmaları sırasında yapılan menfez ve alt geçitlerin yaban hayvanlarının biyolojik ve etolojik ihtiyaçlarına uygun şekilde tasarlanmalıdır.
28. Yaban hayvanlarının otoyollara atlamaması ve Habitat parçalanmasını önlemek amacıyla otoyollar ile bölünmüş alanlarda yapılan ekolojik köprülerin sayısı acilen artırılmalıdır. Köprüler doğal vejetasyona ve toprak yapısına uygun olarak örtülüp bitkilendirilmelidir. Hayvan bireylerinin ve sürülerin olası geçiş veya risk durumlarından (yangın vb.) kaçışı sırasında köprülere yönelmesini sağlamak için gerekli mimari uygulamalar ve planlar yapılmalıdır.
29. Sürüngeçlerin (kamplumbağa vb.) geçişleri için asfalt yolların ve demiryollarının altına geçitler yapılmalıdır.
30. Orman yangınlarında en çok zararı hayvanlar görmekte olup bu zararı engelleyebilmek/en aza indirebilmek için; yangın riskinin bulunması veya yangın başlaması halinde, o bölgede yaşayan hayvan varlığının korunması ve güvenli alanlara nakli için gerekli planlama, organizasyon, personel ve araç tahsisi yapılması ve gönüllülerin de sisteme dahil edilmesi konusuna, orman yangınlarıyla mücadele komisyonu kararlarında yer verilmelidir.
31. Afet gönüllülüğü eğitimine, yaban hayvanlarına ilkyardım ve müdahale konulu dersler eklenmelidir ve bu eğitimlerin artırılarak verilmesiyle gönüllü sayısının artırılması ve akredite edilmesi sağlanmalıdır.
32. Her türlü av ve avcılık faaliyetlerinin yasaklanması ve yasak ihlallerinin denetlenmesi, caydırıcı cezai yaptırımlar uygulanması gerekmektedir.
33. Herhangi bir kanuni sebeple (yasal düzenlemeler, geçmişteki 2B gibi orman alanı uygulamaları, aflar vb.) orman alanlarının daraltılmaması ve koru ormanlarının artırılması sağlanmalı ve teşvik edilmelidir.

34. Orman köylülerine yangınla mücadele ve yaban hayvanlarının korunmasına yönelik eğitimler verilmelidir.
35. Sudaki yaşama zarar veren mikroplastiklerin engellenmesi için tek kullanımlık plastikler yasaklanmalıdır.
36. Denizlerimize yapılan derin deşarj uygulamasına son verilmelidir.
37. Kıyılardaki dolgu alanları sudaki ekolojik denge gözetilerek sınırlandırılmalıdır.
38. İklim krizinin giderek artması beklenen etkilerine karşı, hassas doğal hayat bölgelerinin ve yaban hayvanı türlerinin korunması için koruma planları geliştirilmeli ve politikalar üretilmelidir.

